

AZ ELEMI KOMBINATÍV KÉPESSÉG FEJLŐDÉSÉNEK KRITÉRIUMORIENTÁLT DIAGNOSZTIKUS FELTÁRÁSA 4–8 ÉVESEK KÖRÉBEN

Hajduné Holló Katalin
Napköziotthonos Óvodák, Egyek

Kulcsszavak: kombinatív képesség, kritériumorientált, diagnosztikus

A kombinatív képesség azon kulcsfontosságú képességek egyike, amelyek döntő szerepet játszanak a személyiség egészének fejlődésében. A kombinativitás kutatásában az első mérföldkövet *Jean Piaget* és iskolája jelentették. *Csapó Benő* a téma újszerű megközelítésével a kombinatív képesség első részletes empirikus vizsgálatával, a képesség struktúrájának és fejlődésének feltárásával megnyitotta az utat az újabb kutatások előtt. *Nagy József* meghatározta az elemi kombinatív képesség fogalmát, leírta szerveződését, elvégezte a fejlődés diagnosztikus feltérképezését. A 4., 5., 6., 9. és 10. osztályos tanulókkal végzett országos felmérés eredményei alapján megállapította: az elemi kombinatív képesség manipulatív szinten történő elsajátítása kritikus szerepet játszik a kognitív kompetencia fejlődésében; az elsajátítás óvodáskorban kezdődik, és feltehetően a gyermekkor végéig tart.

Bemutatásra szánt empirikus vizsgálatom hipotézisének *Nagy József* megállapításait tekintettem, céljaim ennek megfelelően a következők: (1) 4–8 éves gyerekek elemi kombinatív képességének vizsgálatára alkalmas manipulatív teszt kidolgozása; gyakorlati célú diagnosztikus értékelést segítő eszközcsoomag összeállítása és kipróbálása, (2) az elemi kombinatív képesség felmérése (a teszt bemérése) 4–8 éves gyerekek körében, (3) a fejlődési folyamat kritériumorientált diagnosztikus feltárása a vizsgált életkorban.

Kidolgoztam az elemi kombinatív képesség értékelő rendszerét: a 4–8 éves korosztály elemi kombinatív képességének mérésére szolgáló manipulatív tesztet, egy részletes mérési útmutatót, értékelőlapot és javítókulcsot.

A vizsgálatban középső és nagycsoportos óvodások, valamint első és második osztályos tanulók vettek részt. A 798 fős rétegzett minta optimális feltételeket kínált a képesség elsajátítási folyamatának diagnosztikus feltérképezésére. A kapott eredmények alapján ismertté vált, hogy az elemi kombinatív képesség szélsőséges egyéni különbségekkel jellemezhető, években mérhető fejlődése igen korán, két-három éves kor körül kezdődik és feltehetően a serdülés kezdetéig tart. Az átlagos fejlettség már a középső csoportos óvodások esetében 38%-os, a második osztályosok körében pedig 58%-os szintet ér el. Kimutatható a lányok előnye a fiúkkal szemben, valamint az, hogy a képesség fejlettsége nagymértékben függ a családi háttértől és az anya iskolai végzettségétől.

Az elemi kombinatív képességet minden ép növendékben optimális működésűvé és állandósult tartósságúvá kell fejleszteni. Már az óvodai évek alatt célszerű felvállalni a játékos formában történő fejlesztést. A kidolgozott „korongos” manipulatív teszt használatával olyan diagnosztikus térképhez juthatunk, amely a fejlesztő munkához kiindulásul szolgálhat. A teszt rövid változata praktikus célokat szolgál, megbízható becslését adja a képesség fejlettségének.

Az előkészítő munkálatokat követően a DIFER Programcsomag tesztrendszerre kiegészülhet az elemi kombinatív képesség tesztel.